

Beleidsnota bewegen, leefstijl en gezondheid 2023-2026

“Met elkaar blijven bewegen naar een gezonde toekomst”

GEZOND IN MIDDEN-DRENTHE
BEWEGEN | SPORT | VOEDING | LEEFSTIJL | DUURZAAMHEID

Voorwoord

In Midden-Drenthe werken we aan een nog mooiere toekomst en samenleving voor iedereen. Dat doen we door zorg en oog voor elkaar te hebben. En dat doen we goed. De afgelopen jaren hebben we grote stappen gezet op het gebied van leefbaarheid, gezondheid, beweging en onderwijs. Er zijn heel veel mooie voorbeelden van samenwerkingen tussen organisaties, (sport) verenigingen en groepen inwoners die wat voor hun (gezonde) leefomgeving willen betekenen.

En dit alles doen we in een snel veranderende wereld met grote uitdagingen als het gaat om gezondheid maar ook op andere levensgebieden zoals de hoge kosten voor levensonderhoud, gebrek aan woningen enzovoort. Al deze veranderingen hebben impact op heel veel mensen. Omdat gezondheid ons grootste goed is en we zorg voor iedereen bereikbaar willen houden, moeten we met elkaar meer investeren aan die voorkant. Want voorkomen is beter dan genezen.

We vinden het belangrijk om te weten wat er leeft en speelt bij de inwoners van Midden-Drenthe. Daarom werken we al een aantal jaren gericht op de vragen en behoefte die er is, werken we waar mogelijk met elkaar samen en leggen we slimme verbindingen. Allemaal met als doel om ervoor te zorgen dat Midden-Drenthe een gemeente is waar je als kind een goede start kunt maken en een gezond en gelukkig leven kunt leiden. We zijn een gemeente waar iedereen welkom is en z'n zegje mag doen. We werken ernaar toe dat er geen verschillen meer zijn op het gebied van gezondheid en dat er gelijke kansen zijn voor iedereen.

We gaan op volle kracht door op de weg die we zijn ingeslagen. Dat is ook nodig, want verandering van gewoonten en gedrag vraagt om een langdurige inzet. Maar het loont! En we kunnen het niet alleen. De cijfers laten zien dat ongeveer de helft van de inwoners in Midden-Drenthe een slechter dan gemiddelde gezondheid heeft. Om iedereen te kunnen bereiken zijn we daarom iedereen nodig. We doen daarom een beroep op u, als inwoner en ambassadeur, om de gezonde keuze gemakkelijk en toegankelijk voor iedereen te maken.

Rico Schans

Inhoud

Voorwoord	2
Leeswijzer	6
Hoofdstuk 1. Hoe gaat het in Midden-Drenthe?	7
1.1 Waar staat de gemeente Midden-Drenthe?	7
1.1.1 Sport- en gezondheidsakkoord	7
1.1.2 Jaarlijkse verantwoording team GIMD	7
1.1.3 Afronding project Aan de Slag met Preventie	7
1.1.4 Voortzetten project impuls bewegingsonderwijs en buitenschools aanbod	7
1.1.5 Jeugd Sport en Cultuurfonds	8
1.1.6 Drenthe Samen Gezond in Beweging 2021-2024	8
1.2 Conclusies op basis van beschikbare data	8
2.1 Landelijk beleid en ontwikkelingen	10
2.2 Provinciaal	10
2.3 Lokaal	11
2.3.1 Samenhang overige (beleids)plannen	11
2.4 Proces herijking beleid	11
2.5 Uitgangspunten beleid	12
2.5.1 Preventie	12
2.5.2 Positieve gezondheid	12
2.5.3 Integraal gezondheidsbeleid	12
2.5.4 Health in All Policies	13
Hoofdstuk 3. Ambitie, maatschappelijke effecten en doelstellingen	14
3.1 Gezondheidsverschillen	14
3.2 Ambitie komende jaren	14
3.3 Maatschappelijke effecten en doelstellingen	15
Hoofdstuk 4. Van beleid naar uitvoering	16
4.1 Team Gezond in Midden-Drenthe (team GIMD)	16
4.1.1 Kernteam (eerste schil)	16
4.1.2 Tweede schil	17
4.1.3 Stuurgroep GIMD	17
4.2 Werkwijze team GIMD	18
4.2.1 Vraag- en opgavegericht	18
4.2.2 Thema Gezond gewicht	18
4.2.3 Thema bewegen	19
4.2.4 Netwerk	19

4.2.5 Domeinoverstijgende samenwerking.....	20
4.2.6 Werkbudget team GIMD	20
4.3 Het sport- en gezondheidsakkoord Midden-Drenthe	20
4.3.1 Ambassadeurs Sport- en gezondheidsakkoord	20
4.3.2 Uitvoeringsbudget sport- en gezondheidsakkoord	21
4.3.3 Herijking.....	21
4.4 Richtlijnen voor de uitvoering	21
4.4.1 Gezondheidsachterstanden en wijkgerichte aanpak	21
4.4.2 Jong beginnen.....	21
4.4.3 Goede voorbeeld	22
4.4.4 Gezonde leefomgeving.....	22
4.4.5 Voorlichting	22
4.4.6 Kracht van herhaling.....	23
4.5 Sportverenigingen	23
4.5.1 Basis op orde	23
4.5.2 Veiligheid	23
4.6 Meer bewegen voor ouderen (MBVO).....	24
4.7 VN-verdrag Handicap	24
4.8 Publieke gezondheidszorg.....	24
4.9 Hartveilig Drenthe	25
Hoofdstuk 5. Subsidies en inkomensondersteunende maatregelen	26
5.1 Individuele ondersteuning.....	26
5.1.1 Armoedebeleid	26
5.2 Subsidiemogelijkheden	26
5.2.1 Activiteitenbudget bewegen en leefstijl	26
5.2.2 Sportstimuleringsubsidies en aandacht voor breedtesport	26
Hoofdstuk 6. Monitoring	28
6.1 Gezondheidsmonitoren GGD en JGZ-screening.....	28
6.2 Sportmonitor	28
6.3 Langjarige effecten en indicatoren.....	28
6.3.1 Indicatoren beleidsperiode 2023-2026	28
6.4 Jaarlijkse doelstellingen.....	30
6.4.1 Kwantitatief	30
6.4.2 Kwalitatief.....	30
6.5 (Bij)sturing op resultaten en verantwoording.....	31
Hoofdstuk 7. Financiën.....	32

7.1 Kosten voortzetten bestaand beleid (2019 – heden).....	32
7.2 Bijdrage Drenthe Samen Gezond in Beweging.....	33
7.3 Bijdrage Hartveilig Drenthe	33
7.4 Sportstimuleringsubsidies en subsidie aandacht voor breedtesport	33
Bijlage 1. Cijfers	34

Leeswijzer

De gemeente wil bijdragen aan gezonde inwoners door bewegen en gezonde leefstijl volop te stimuleren. Dat doen we door in te blijven zetten op gezondheidsbevordering, preventie, samenwerking en een integrale aanpak. Dat is de rode draad binnen deze beleidsnota.

In het eerste hoofdstuk leest u hoe het gaat met de inwoners van de gemeente Midden-Drenthe. Dat doen we door kort terug te kijken op de afgelopen vier jaar. Ook vindt u hier de belangrijkste conclusies die getrokken kunnen worden uit de gezondheidsmonitoren van de GGD Drenthe van de afgelopen jaren.

Vervolgens leest u in hoofdstuk 2 het landelijk beleid en de laatste ontwikkelingen ten aanzien van gezondheid en leefstijl en de provinciale afspraken die hierover zijn gemaakt. Ook ziet u welke lokale beleidsnota's en uitvoeringsplannen er zijn die bijdragen aan preventie en het stimuleren van een goede gezondheid. Tot slot leest u iets over het proces om tot een herijking van het beleid te komen en wordt afgesloten met de uitgangspunten voor de nieuwe beleidsperiode 2023-2026.

In hoofdstuk 3 vindt u informatie over onze ambitie voor de komende jaren en de effecten die we op de langere termijn willen bereiken. Om deze effecten te bereiken, werken we aan jaarlijkse doelstellingen die u ook in dit hoofdstuk vindt.

Het beleid moet uiteindelijk uitgevoerd worden. Daarover leest u in hoofdstuk 4. Daarin wordt onder andere uitgelegd wat de werkwijze is van team Gezond in Midden-Drenthe. Wat het lokale sport- en gezondheidsakkoord betekent in Midden-Drenthe en welke richtlijnen er zijn voor de uitvoering van het beleid. Naast het dagelijkse werk door het team GIMD, wordt er in Midden-Drenthe op diverse wijze inzet gepleegd om (publieke) gezondheid te bevorderen. Onder andere de inzet van de GGD Drenthe en het lokale "Meer bewegen voor ouderen" wordt kort toegelicht.

In hoofdstuk 5 leest u over de financiële mogelijkheden voor inwoners en subsidie opties voor organisaties en verenigingen die bijdragen aan de beoogde effecten en doelstellingen uit deze beleidsnota.

In het een na laatste hoofdstuk ziet u de manier waarop we de monitoring van de gezondheidssituatie van de inwoners in Midden-Drenthe hebben georganiseerd en vindt u de indicatoren die zijn benoemd. Het laatste hoofdstuk bevat de financiële uitwerking van het beleid.

Hoofdstuk 1. Hoe gaat het in Midden-Drenthe?

Om deze vraag te beantwoorden, staat beschreven hoe de uitvoering jaarlijks is verantwoord en worden een aantal resultaten kort belicht. Ook leest u de belangrijkste conclusies die getrokken kunnen worden uit de data die de GGD Drenthe verzamelt en publiceert voor de Drentse gemeenten. In de bijlage ziet u een overzicht met cijfers uit de gezondheidsmonitoren van de afgelopen jaren en kunt u het verloop zien. De cijfers die in de bijlage staan, zijn afgeleid van de thema's uit het gemeentelijk beleid van 2019 tot en met de beleidsperiode uit de onderliggende nota.

1.1 Waar staat de gemeente Midden-Drenthe?

Het huidige beleid is vastgelegd in de beleidsnota bewegen en leefstijl 2019-2023, “met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst”. Het team Gezond in Midden-Drenthe (verder team GIMD) geeft gezamenlijk met een groot netwerk van professionals, organisaties, verenigingen en inwoners, voor een groot deel uitvoering aan het beleid en werkt volgens een jaarlijks uitvoeringsplan.

1.1.1 Sport- en gezondheidsakkoord

In 2022 is het lokale sportakkoord, getransformeerd naar een sport- en gezondheidsakkoord Midden-Drenthe en ondertekent door een kleine 100 ambassadeurs vanuit de hoek van sport en gezondheid. Het team faciliteert in elk geval een aantal keren per jaar gesprekken met ambassadeurs en ook tussentijds wordt het netwerk onderhouden.

1.1.2 Jaarlijkse verantwoording team GIMD

Het team verantwoordt haar werkzaamheden elk jaar na afloop van een sport- en schoolseizoen. Dat doen ze door middel van infographics waarop concreet benoemd staat wat de resultaten zijn geweest. We zien dat het merendeel van de inwoners sport en beweegt bij een sportvereniging/sportaanbieder. Maar we zien ook steeds meer dat het sporten en bewegen zichzelf organiseert. Inwoners nemen zelf initiatieven om alleen of gezamenlijk te sporten/bewegen. Dit vindt plaats op of in bestaande (gemeentelijke) sportaccommodaties maar ook in de openbare ruimte zoals de speeltuin of het grasveld in de wijk.

1.1.3 Afronding project Aan de Slag met Preventie

Het Drentse project “Aan de slag met preventie” (project ADSMP) is in 2022 afgerond en heeft een einddocument met een dorpsgerichte werkwijze en wijkgezondheidsprofielen opgeleverd die op basis van een aantal variabelen de situatie per kern (CBS wijken) aangeven. Deze set aan informatie is bijvoorbeeld in Westerbork gebruikt binnen het netwerk Gezond in Westerbork om gezamenlijk te bepalen op welke thema's ingezet zou moeten worden. De wijkgezondheidsprofielen kunnen ter ondersteuning gebruikt worden bij een wijkgerichte aanpak.

1.1.4 Voortzetten project impuls bewegingsonderwijs en buitenschools aanbod

Met ingang van het schooljaar 2020-2021 zijn bevoegde vakleerkrachten verbonden aan het team Gezond in Midden-Drenthe (GIMD) en verzorgen een deel van de gymlessen op de basisscholen in Midden-Drenthe. Deze inzet is het gevolg van een samenwerking tussen de gemeente, de twee onderwijsstichtingen (Kits Primair en CKC Drenthe) en SportDrenthe. Elk jaar wordt de inzet geëvalueerd en worden college en gemeenteraad geïnformeerd over de uitkomsten. De inzet van geschoolde vakleerkrachten op alle basisscholen in Midden-Drenthe wordt als zeer waardevol ervaren door de betrokken partijen en de kinderen in Midden-Drenthe. Daarom is de samenwerking voortgezet tot en met het schooljaar 2025-2026. De vakleerkrachten zijn verbonden aan het team

GIMD voor wat betreft het buitenschoolse aanbod. Dat is gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl waar beweging in elk geval een belangrijke pijler is.

1.1.5 Jeugd Sport en Cultuurfonds

In 2022 is het voor minimahuishoudens, in de vorm van een pilot, mogelijk geworden om gebruik te maken van het jeugd sport en cultuurfonds. Met de sportbon konden niet alle kosten gedekt worden voor de contributie van bijvoorbeeld een (sport) vereniging. Met het jeugd – en cultuurfonds kunnen wel bijna alle kosten van de sport en/ of culturele activiteit gedekt worden waaronder ook sportkleding.

1.1.6 Drenthe Samen Gezond in Beweging 2021-2024

Provinciaal is in 2021 het regionale meerjaren beleids- en uitvoeringsprogramma:

Drenthe Samen Gezond In Beweging 2021 - 2024 opgesteld. Het programma is onderverdeeld in vier thema's. Het betreft: Gezond gewicht, verantwoord middelengebruik, een leven lang bewegen en mentale gezondheid. In de lokale uitvoering maken we via het team GIMD gebruik van onder andere regionale campagnes om aandacht voor de diverse thema's te vragen en meer bewustzijn te creëren bij inwoners.

1.2 Conclusies op basis van beschikbare data

De GGD Drenthe monitort elke 4 jaar hoe het staat met de gezondheid van de inwoners in Drenthe. Dit doen ze provinciaal maar ook per gemeente voor jeugd, jongvolwassenen, volwassenen en ouderen (Verder heeft de GGD Drenthe eind 2022 wijkgezondheidsprofielen opgesteld die op basis van een aantal variabelen de situatie per kern (CBS wijken) aangeven. In bijlage 1 ziet u de cijfers van de laatste gezondheidsmonitoren van de GGD Drenthe en hoe de percentages zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld. We hebben ervoor gekozen om enkel cijfers te benoemen van de belangrijkste indicatoren uit deze en de vorige beleidsperiode. Voor een uitgebreid beeld kunt u de gepubliceerde monitoringsgegevens en wijkgezondheidsprofielen terugvinden op de site van de GGD Drenthe via www.gezondheidsgegevensdrenthe.nl.

De belangrijkste conclusies op basis van de laatste (twee) verschenen monitoren zijn als volgt:

- De percentages met betrekking tot overgewicht en obesitas zijn aanzienlijk en de landelijke verwachting is een verdere stijging (volwassenen 57% en ouderen 63%)
- Alcoholgebruik en roken onder alle leeftijden blijft aandacht vragen.
- Er zijn minder inwoners die een goede tot zeer goede gezondheid ervaren (volwassenen afname van 85% naar 75% en ouderen afname van 67% naar 63%).
- Verslechtering van de mentale gezondheid dat onder andere tot uiting komt in het aantal inwoners met gevoelens van eenzaamheid dat de afgelopen twee jaar is gestegen onder volwassenen (stijging van 36% naar 45% onder volwassenen tot 65 jaar).
- Verslechtering van de mentale gezondheid van de jeugd vooral sinds de coronaperiode (goed tot zeer ervaren gezondheid neemt af van 86% naar 83%).

Het trendbureau Drenthe maakt elke 4 jaar een sportmonitor voor Drenthe. Voor een deel wordt gebruik gemaakt van de cijfers van de GGD Drenthe maar ook zijn cijfers rondom beweging toegevoegd zoals wekelijks sporten en of inwoners voldoen aan de beweegrichtlijnen*. De gepubliceerde monitor is terug te vinden op de site van het trendbureau, www.trendbureaudrenthe.nl.

De belangrijkste conclusies op basis van de laatste verschenen monitor zijn als volgt:

- Het percentage inwoners van 18-65 dat voldoet aan de landelijke beweegrichtlijnen ligt met 50,3% hoger dan het Drents gemiddelde (49,1%) en ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde van 50%.
- Het percentage inwoners dat wekelijks minstens een keer sport ligt met 49% hoger dan het Drents gemiddelde van 45% maar iets lager dan het landelijk gemiddelde van 51%.

*Onder voldoen aan beweegrichtlijnen wordt verstaan het percentage personen van 18 jaar en ouder die voldoen aan landelijke beweegrichtlijnen, zoals de Gezondheidsraad deze heeft geadviseerd aan het ministerie van VWS.

Hoofdstuk 2. Kadens en uitgangspunten

In dit hoofdstuk vindt u het landelijk beleid en de laatste ontwikkelingen ten aanzien van gezondheid en leefstijl en de provinciale afspraken die hierover zijn gemaakt. Verder leest u welke lokale beleidsnota's en uitvoeringsplannen we hebben die bijdragen aan preventie en het stimuleren van een goede gezondheid (niet limitatief). Verder leest u over het proces om tot een herijking van het beleid bewegen en leefstijl 2019-2023 te komen. Tot slot wordt er, in de laatste paragraaf, afgesloten met de uitgangspunten voor de nieuwe beleidsperiode 2024-2027.

2.1 Landelijk beleid en ontwikkelingen

Er zijn een aantal wetten die de basis vormen voor preventie. Dat zijn de Wet publieke gezondheid (Wpg), de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wet langdurige Zorg. Het wettelijk kader dat voor deze nota het meest van belang is, is de Wet publieke gezondheid. Als het gaat om de uitvoering van preventieve activiteiten die voortkomen uit deze vijf wetten, is er uiteraard nauwe samenhang en overlap.

De landelijke nota volksgezondheid (Gezondheid breed op de agenda, Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024) geeft richting aan het volksgezondheidsbeleid in alle gemeenten in Nederland. En daarnaast zijn er landelijke ontwikkelingen waar we aansluiting bij zoeken zoals het Nationaal Preventieakkoord en Nationaal Sportakkoord II. Verder zijn er nog talrijke gezondheidsprogramma's waar gemeenten aansluiting bij kunnen zoeken zoals Gezonde scholen, JOGG en Kansrijke Start.

De afgelopen jaren is er dus al veel in gang gezet op het gebied van gezondheid, preventie en een sterke sociale basis. Daarop wordt door het Rijk doorgebouwd in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) die in 2023 is afgesloten. Naast aansluiten bij wat er al is, worden verbindingen gelegd tussen bestaand beleid, programma's en uitvoering. De urgentie is groot, omdat gezondheid ons kapitaal is als mens en samenleving en het huidige zorgstelsel onder druk staat. De inzet op het voorkomen van gezondheidsproblemen is belangrijk om op termijn de houdbaarheid van zorg te kunnen waarborgen. Het bevorderen van een gezond leven vraagt om een domeinoverstijgende, integrale en langjarige aanpak. Het GALA richt zich expliciet op de "beweging naar de voorkant" (van ziekte naar gezondheidsbevordering). De afspraken uit het GALA zijn doorvertaald naar een lokaal plan van aanpak GALA.

Het Integraal Zorgakkoord (IZA) gaat ook over de beweging naar de voorkant en heeft als doel de zorg voor toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Het IZA gaat voornamelijk over de regionale samenwerking tussen gemeenten, VWS en zorgverzekeraars. Vanuit het IZA wordt de verbinding met het GALA gelegd onder andere op een specifiek aantal thema's, namelijk Kansrijke Start, gezond gewicht, valpreventie en Welzijn op recept.

2.2 Provinciaal

Regionaal is een integraal meerjarenprogramma opgesteld dat ingaat op de regionale thema's en opgaven rondom sport en bewegen. Dat programma heet: Drenthe Samen Gezond in Beweging (DSGiB), meerjarenbeleidsprogramma 2021-2024 om als Drenthe de komende jaren vitaal en gezond te blijven. DSGiB is een brede aanpak en beweegt mee met landelijke en lokale ontwikkelingen waaronder die van het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Thema's van het Nationaal Sport- en Preventieakkoord spelen ook een rol. Er wordt regionaal ingezet op vier focusthema's namelijk gezond gewicht, verantwoord middelengebruik, een leven lang

bewegen en mentale gezondheid. Regionaal wordt vooral ingezet op informeren, adviseren, inspireren en soms wordt ondersteuning geboden bij bijvoorbeeld het rookvrij maken van locaties. Verder worden de afspraken uit het IZA doorvertaald in een regioplan Integraal Zorgakkoord in Drenthe.

2.3 Lokaal

Het bestuursakkoord 2022-2026 geeft, aansluitend op het raadsprogramma 2022-2026, richting aan het bestuur van de gemeente Midden-Drenthe. Een van de kernpunten die wordt genoemd, is verbinding “een goed samenspel tussen inwoners, verenigingen, ondernemers en politiek”. Ten aanzien van gezondheid, sport (accommodaties) en bewegen wordt beschreven dat het college het actuele beleid bewegen en leefstijl 2019-2023 uitvoert en iedereen stimuleert om mee te doen. Waarbij er speciale aandacht is voor jongeren en oudere inwoners. Een laag inkomen mag geen belemmering zijn om mee te doen en er mag ruimte zijn voor eigen initiatieven van inwoners. Tot slot wordt het behoudt van de geschoolde vakleerkrachten op en samenwerking met de scholen benoemd. In 2023 is tevens het lokale plan van aanpak GALA geschreven. In het lokale plan van aanpak GALA wordt de verbinding gezocht met de ontwikkelingen die er regionaal vanuit het IZA (Integraal Zorgakkoord) spelen.

2.3.1 Samenhang overige (beleids)plannen

Het thema preventie en daarmee indirect het bevorderen van een ieders gezondheid, komt in veel bestaand beleid terug waaronder in elk geval:

- Beleidsnota bewegen en leefstijl 2019-2023, "Met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst" en rondom 2024 de herijking van dit beleid
- Plan van aanpak GALA/ SPUK 2023-2026
- WMO-nota “Samen voor elkaar”
- Programmaplan Sociaal Domein Midden-Drenthe 2022-2026
- Plan B: Samen sterk! Armoedebeleid Gemeente Midden-Drenthe 2022-2026
- Jeugdnota Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe
- Het jeugdakkoord Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe
- Het sport- en gezondheidsakkoord Midden-Drenthe
- Nota Cultuurbeleid Midden-Drenthe 2021-2025
- Beleidsnota Mantelzorg 2018-2022
- Memo Integrale Ouderenzorg Midden-Drenthe (2019)
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol 2024-2027, Voor de uitvoering van de Alcoholwet
- Omgevingsvisie Midden-Drenthe
- Beleidsplan openbare speelruimte, spelen, bewegen en ontmoeten in Midden-Drenthe 2023-2031
- Beleid buitensport en kunstgrasvelden
- Toekomstvisie binnensport (beleidsvoorbereiding is gestart in 2023)

2.4 Proces herijking beleid

Ten aanzien van het proces om tot een herijking van het beleid te komen, is ervoor gekozen om belanghebbenden te informeren en geen uitgebreid participatief proces in te zetten. De belangrijkste reden daarvoor is dat in de uitvoering van het beleid van onderop wordt gewerkt. Dit betekent onder andere dat het gesprek met belanghebbenden continue wordt gevoerd, waardoor er een goed beeld is van waar behoefte aan is. En kan er snel geschakeld worden bij nieuwe ontwikkelingen.

2.5 Uitgangspunten beleid

In het onderstaande kader, staan de uitgangspunten van het beleid met daaronder een toelichting per punt.

1. Preventie. Dit is de rode draad binnen het beleid. Preventie die leidt tot een betere gezondheid van inwoners.
2. Positieve gezondheid. We benaderen gezondheid door uit te gaan van het vermogen van mensen om zich aan te passen en eigen regie te voeren.
3. Integraal en samenhangende aanpak gezondheidsproblemen met het accent op het verkleinen van gezondheidsverschillen als gevolg van sociaal economische status
4. Health in All Policies. Het thema gezondheid wordt meegewogen in alle beleidsdomeinen.

2.5.1 Preventie

Voorkomen is beter dan genezen. De nadruk ligt op preventie om problemen of schade te voorkomen dan wel te beperken. De preventieve werking van dit beleid, werkt door binnen het hele sociale domein. Gezondere inwoners wonen bijvoorbeeld langer zelfstandig thuis, hebben minder zorg nodig, gebruiken minder medicijnen, zijn minder eenzaam, hebben minder overgewicht, doen makkelijker mee door bijvoorbeeld (vrijwilligers)werk, hebben meer regie over hun eigen leven etc. Behandeling is het domein van de gezondheidszorg. In de praktijk lopen preventie en behandeling natuurlijk wel eens door elkaar. Bijvoorbeeld wanneer mensen met overgewicht een beweegactiviteit doen samen met mensen die (nog) geen overgewicht hebben, maar gewoon te weinig bewegen. Preventie is niet alleen een verantwoordelijkheid van de gemeente. De afgelopen jaren is preventie hoger op de agenda gezet. Dat blijkt onder andere uit het GALA en IZA die kortgeleden zijn afgesloten. Er is al veel, maar een volgende stap is nodig. En dat vraagt om meer samenhang en verbinding tussen alle programma's en partijen die gericht zijn op het verbeteren van gezondheid en een beweging naar de voorkant.

2.5.2 Positieve gezondheid

We benaderen gezondheid door uit te gaan van wat iemand motiveert om letterlijk en figuurlijk in beweging te komen. Het gaat er niet om wat iemand niet meer kan, maar juist om wat iemand wel kan, belangrijk vindt en eventueel wil veranderen. Het gaat niet alleen over de lichamelijke kanten van gezondheid maar ook over het vermogen om je aan te passen, welbevinden, eigen regie, veerkracht, participatie en zingeving. Dit uitgangspunt daagt professionals uit om breder te kijken dan hun eigen expertise. Soms is een interventie gericht op schuldhulpverlening een beter startpunt dan een aanpak enkel gericht op een gezondere leefstijl.

2.5.3 Integraal gezondheidsbeleid

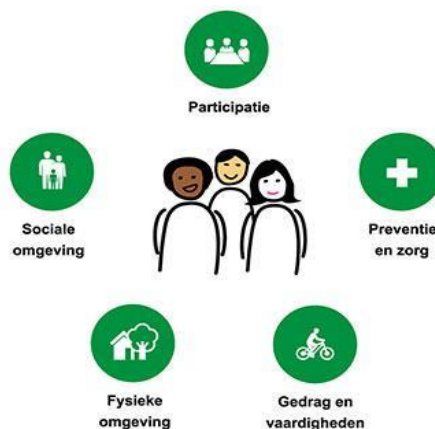
Om gezondheid te stimuleren, is een brede aanpak nodig. Dat vraagt om samenhang en afstemming over verschillende domeinen heen.

Allerlei factoren beïnvloeden de gezondheid van mensen. Zo is de plek waar je woont van invloed; of je veilig voelt in je buurt; of je stress hebt, bijvoorbeeld omdat je geen werk hebt of je huis uit gezet kan worden. Want als je financiële zorgen hebt, bepalen vooral de kosten de keuzes die je maakt ten aanzien van bijvoorbeeld eten en drinken, sporten of niet sporten. En als je je buiten niet veilig voelt, ga je niet gemakkelijk wandelen of hardlopen. Met dit gegeven is het duidelijk dat activiteiten op het gebied van bijvoorbeeld veiligheid, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer, armoedebeleid allemaal invloed hebben op het welbevinden en dus de gezondheid van mensen.

Willen we de gezondheid van de inwoners in Midden-Drenthe bevorderen en beschermen dan is beleid nodig waarin deze factoren in samenhang worden bekeken.

Een integrale benadering heeft als meerwaarde dat aandacht en energie vanuit verschillende invalshoeken gericht wordt op hetzelfde beoogde effect, namelijk het welbevinden en de gezondheid van de inwoners. Dit betekent dat er bij ontwikkelingen binnen verschillende domeinen, verbinding met elkaar gezocht wordt. Zowel op het niveau van ontwikkeling van beleid als in de uitvoering van het beleid. De gemeente heeft hierin een regierol. In figuur 1 op de volgende pagina staan een aantal voorbeelden van hoe de gemeente invloed kan uitoefenen op de ervaren gezondheid via een integrale benadering.

Figuur 1. Voorbeelden hoe de gemeente invloed kan uitoefenen op de (beleefde) gezondheid van mensen

Voorbeelden ter verduidelijking rol gemeente:

Participatie: Leggen van dwarsverbanden tussen domeinen Wmo/ onderwijs, jeugdzorg en werk en inkomen, maar ook tussen het ruimtelijk domein en cultuur; versterken armoedebeleid; versterken eigen kracht en regie inwoners; motiveren jeugd ter voorkoming van schooluitval en om te sporten.

Preventie en zorg: Initiërende en faciliterende rol bij vormgeving preventie en zorg; verbeteren van de verbinding tussen publieke gezondheid en zorg.

Gedrag en vaardigheden: Stimuleren van duidelijke informatie over zorg; aandacht en actie ten aanzien van laaggeletterdheid en digitale vaardigheden.

Fysieke omgeving: gezond voedingsaanbod bij kinderopvang, scholen en sportkantines; rookvrije scholen; beweegvriendelijke en gezonde woonomgeving; veilig- en toegankelijkheid; koppelen van de functies bewegen en ontmoeten.

Sociale omgeving: Inzetten op bestrijding van eenzaamheid, ondersteuning mantelzorgers/ vrijwilligers; veiligheid en leefbaarheid en sociale samenhang.

2.5.4 Health in All Policies

In de vorige paragraaf over integraal gezondheidsbeleid staat al beschreven dat een brede aanpak noodzakelijk is. Gezondheidsvraagstukken aanpakken, vraagt om een aanpak dat verschillende domeinen overstijgt. Dus naast dat beleid nodig is, dat in samenhang wordt bekeken, is het nodig dat het thema gezondheid een plek krijgt bij andere beleidsterreinen en meegenomen wordt bij het maken van adviezen en nemen van beslissingen.

Hoofdstuk 3. Ambitie, maatschappelijke effecten en doelstellingen

Meedoen is voor iedereen in Nederland belangrijk. Meedoen door te werken, door als vrijwilliger actief te zijn, door sociale contacten te hebben, door te sporten etc. Door een betere gezondheid van inwoners, zijn er minder verschillen in gezondheid, worden mensen ouder en is er minder zorg nodig. Een betere gezondheid voor iedereen kunnen we bereiken door in te zetten op het gebied van preventie, gezondheidsbevordering en een sociale basis. De rode draad in dit beleid is preventie en de beweging naar “de voorkant” oftewel een gezonde(re) samenleving. Zodat iedereen zich gezond en gelukkig kan voelen.

3.1 Gezondheidsverschillen

De gezondheid van mensen met een lage SES (sociaal economische status) is over het algemeen slechter dan de gezondheid van mensen met een hoge SES. Mensen met een lage SES refereert aan mensen met een lage opleiding en/ of mensen met een laag inkomen. Dat mensen met een lage SES een minder goede gezondheid hebben, kan deels worden verklaard door het vaker voorkomen van risicofactoren bij mensen met een lage SES, zoals ongunstige woon- en werkomstandigheden, ongezonde leefstijl en werkloosheid. Ook kan meespelen dat er weinig ruimte is om geld te besteden aan gezonde producten. Andersom kan een slechtere gezondheid ook leiden tot een slechtere maatschappelijke positie.

Mensen met een lager opleidingsniveau leven gemiddeld 7 jaar korter en krijgen 15 jaar eerder te maken met een slechter ervaren gezondheid dan mensen met een hoger opleidingsniveau. Om een beeld te krijgen van de omvang van deze groep: Dit is ongeveer 30% van de Nederlanders. Zij zijn vaker eenzaam, hebben een ongezondere leefstijl en doen minder mee aan gezonde activiteiten. Vaak wordt dit gedrag overgedragen aan hun kinderen. De gezondheidsverschillen waren voor de corona pandemie al groot. De impact van het coronavirus en de maatregelen is bij deze groep dan ook groter (geweest) dan bij mensen met een hogere opleiding. De maatregelen en lockdown hebben impact gehad op alle leefgebieden. De pandemie en maatregelen hebben de sociaaleconomische ongelijkheid in Nederland vergroot. Dit maakt dat extra inzet op het versterken van het kapitaal en de positie van kwetsbare groepen prioriteit moet blijven krijgen binnen het hele sociaal domein.

3.2 Ambitie komende jaren

Het verkleinen van deze gezondheidskloof is een hardnekkig en ingewikkeld probleem, waarvoor geen pasklare oplossing beschikbaar is. Het meeste effect is te verwachten van interventies in de eerste levensfasen en preventieve interventies. Waarbij er ook aandacht is voor achterliggende factoren zoals gezondheidsvaardigheden, armoede en de directe leefomgeving en inzet hierop.

Onze ambitie voor de komende jaren blijft:

Midden-Drenthe is een gemeente waar we zorg voor elkaar hebben, zodat inwoners een eerlijke kans en een goede start hebben voor een gezond en gelukkig leven!

In Midden-Drenthe kan iedereen een leven lang actief zijn en meedoen. We verkleinen de achterstand in gezondheid tussen inwoners met een lage sociaal economische status en die met een hoge(re). We nemen de tijd die nodig is om een duurzame verandering, van voornamelijk gezond gedrag, te stimuleren en beginnen jong. We maken gebruik van de kracht van een gezonde leefstijl waar sport en bewegen een belangrijk onderdeel van zijn.

3.3 Maatschappelijke effecten en doelstellingen

Zoals beschreven nemen we de tijd om deze ambitie te bereiken. De tijd die gedragsverandering vraagt, is langer dan de duur van het onderliggende beleid. Om zicht te houden op de resultaten en bereik van het uitgevoerde beleid willen we de volgende maatschappelijke effecten op de langere termijn bereiken:

Effect ten aanzien van de beleving van inwoners

1. Inwoners ervaren een goede gezondheid

Overige effecten

2. Iedereen hoort erbij en kan ook meedoen
3. Inwoners hebben een fysiek veilige en gezonde leefomgeving
4. Het aantal inwoners met overgewicht en obesitas neemt af
5. Overall is toegang tot gezond eten en drinken
6. In Midden-Drenthe kun je een leven lang bewegen
7. Iedere inwoner kan sporten en bewegen
8. De omgeving van kinderen is beweegvriendelijk
9. De omgeving van kinderen en jongeren is vrij van middelen (alcohol, tabak en drugs)

Deze effecten willen we bereiken door de volgende concrete doelen op de kortere termijn na te streven:

1. We informeren, adviseren en geven voorlichting aan inwoners over een gezonde leefstijl
2. We stimuleren de ontwikkeling van gezondheidsvaardigheden van inwoners
3. We stimuleren sporten en bewegen en ontmoeten
4. We ondersteunen sportverenigingen om de basis op orde te hebben en toekomstgericht te handelen
5. We stimuleren dat kinderen van jongs af aan motorisch vaardig zijn
6. We ontmoedigen het gebruik van middelen

In het volgende hoofdstuk leest u op welke wijze er wordt gewerkt aan het behalen van de doelstellingen. Vervolgens leest u in het hoofdstuk over monitoring op welke wijze de concrete resultaten van het uitgevoerde beleid worden gemeten op de wat kortere en langere termijn. En wat de indicatoren zijn om resultaten op de langere termijn te meten.

*In samenwerking met Welzijnswerk Midden-Drenthe, SportDrenthe en gemeente Midden-Drenthe is een doelenboom Bewegen en leefstijl ontwikkeld. De doelenboom wordt gebruikt voor de ontwikkeling van resultaatmeting op de thema's vanuit het gemeentelijk beleid bewegen en leefstijl. De doelenboom is toegevoegd als bijlage.

Hoofdstuk 4. Van beleid naar uitvoering

Onderzoek en data laten zien dat de problematiek die landelijk speelt ook in de gemeente Midden-Drenthe van toepassing is. In Midden-Drenthe is sprake van relatief veel overgewicht en obesitas, staat de mentale gezondheid onder druk waaronder ook het ervaren van eenzaamheid wordt verstaan. Verder roken relatief veel mensen en vraagt overmatig drinken aandacht. Ook in Midden-Drenthe wordt erkend en gezien dat er sprake is van gezondheidsverschillen en het belang van beweging voor een ieders gezondheid. Al deze onderwerpen zijn terug te vinden in het sport- en gezondheidsakkoord. Dat akkoord is door ambassadeurs, vanuit de hele Midden-Drentse samenleving opgesteld en ondertekend. Op basis van onder andere deze onderwerpen zijn de maatschappelijke effecten en doelstellingen in het vorige hoofdstuk geformuleerd.

Zoals onze ambitie beschrijft, willen we in Midden-Drenthe een gezonde leefstijl blijven stimuleren de komende jaren. Dit houdt in elk geval in dat we stimuleren dat mensen in beweging komen. Letterlijk in beweging door bijvoorbeeld wandelen en sporten te stimuleren, maar ook op andere wijze. Want soms is bijvoorbeeld het ontmoeten van andere mensen belangrijker of ligt de interesse en motivatie meer bij cultuurparticipatie. Het gaat erom dat we zoveel mogelijk aansluiten bij waar de persoon of groep behoefte aan heeft.

4.1 Team Gezond in Midden-Drenthe (team GIMD)

Het beleid bewegen en leefstijl wordt voor het grootste gedeelte uitgevoerd door het team Gezond in Midden-Drenthe (team GIMD) in aansluiting op dat wat er verder gemeentebreed wordt gedaan om gezondheid te bevorderen. De inzet van buurtsportcoaches en de JOGG-regisseur gaat al langer terug, maar het team is gezamenlijk sinds eind 2019 actief in Midden-Drenthe.

4.1.1 Kernteam (eerste schil)

Het kernteam bestaat uit een aantal beweeg- en leefstijl adviseurs (Welzijnswerk Midden-Drenthe/ SportDrenthe) en een beweeg- en leefstijladviseur/ JOGG regisseur (SportDrenthe) en een coördinator (gemeente Midden-Drenthe). De werkwijze van team GIMD die verderop wordt besproken, heeft betrekking op de uitvoering van het beleid door het kernteam. Tevens is het formeren van een kernteam een voorwaarde geweest vanuit het landelijke programma Sportakkoord II waar de recente herijking van het sport- en gezondheidsakkoord (2023) uit voortgekomen is (zie paragraaf 4.2.3).

Kernteam 1 ^e schil		
Organisatie	functie	Uren
SportDrenthe	Beweeg- en leefstijladviseur/ coördinator vakleerkrachten	14
	Beweeg- en leefstijladviseur	18
Welzijnswerk Midden-Drenthe	Beweeg- en leefstijladviseur	28
	Beweeg- en leefstijladviseur	16
	Beweeg- en leefstijladviseur	8
Gemeente Midden-Drenthe	Coördinator team GIMD	20
	JOGG-regisseur	14
Totaal		118

Coördinator team GIMD

Inmiddels werkt het team GIMD vier jaar met elkaar samen en heeft het beleid bewegen en leefstijl 2019-2023 uitgevoerd. De afgelopen 4 jaar hebben duidelijk gemaakt dat samenwerking tussen verschillende organisaties niet vanzelf gaat. Er komen heel veel vragen op het team af en vanwege het brede terrein van gezondheid blijkt het soms lastig om keuzes te maken rondom de inzet en beschikbare tijd. Landelijk, maar ook lokaal speelt dat de arbeidsmarkt enorm in beweging is en dat het lastig is om personeel te vinden en behouden. Daarom wordt het team sinds halverwege 2023 begeleidt bij deze ontwikkelingen door inzet van een coördinator. De coördinator is in dienst van de gemeente Midden-Drenthe met een minimale inzet van 20 uur per week. Deze inzet draagt verder bij aan een betere efficiency en afstemming tussen beleid en uitvoering.

4.1.2 Tweede schil

Het kernteam werkt nauw samen met een aantal professionals vanuit de tweede schil. De tweede schil bestaat uit het team van geschoolde vakleerkrachten die werken binnen de basisscholen in Midden-Drenthe (vanuit het project Impuls bewegingsonderwijs dat loopt tot en met het schooljaar 2025-2026). Een van de beweeg- en leefstijladviseurs die werkzaam is binnen het kernteam is tevens coördinator van het team van vakleerkrachten en zorgt voor de verbinding tussen beide teams. Verder zijn er een aantal leefstijlcoaches, vanuit Welzijnswerk Midden-Drenthe, vertegenwoordigt vanuit de tweede schil waarvan er een werkzaam is binnen het kernteam GIMD en voor de verbinding zorgt. De leefstijlcoaches hebben primair tot taak het geven van informatie, advies en voorlichting over een gezonde leefstijl aan voornamelijk groepen mensen. De leefstijlcoach heeft naast het werken met groepen ook de mogelijkheid om een klein aantal een op een gesprekken te voeren. Dit zal echter niet het aanbod vervangen van andere professionals, zoals de leefstijlcoach die individuele begeleiding op maat biedt of programma's vanuit de erkende Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI). De leefstijlcoach die werkt vanuit Welzijnswerk Midden-Drenthe is aanvullend op dit aanbod. Tot slot is de projectcoördinator gezondheid verbonden aan het team GIMD.

2 ^e schil (met uitzondering van de inzet van de bevoegde vakleerkrachten)		
Welzijnswerk Midden-Drenthe	Leefstijlcoach	12
	Leefstijlcoach	12
	Projectcoördinator gezondheid	6
Totaal		30

4.1.3 Stuurgroep GIMD

De stuurgroep GIMD bestaat uit afgevaardigden vanuit Welzijnswerk Midden-Drenthe, SportDrenthe en de gemeente Midden-Drenthe in de vorm van teamleiders, beleidsadviseur en coördinator van het team GIMD. De stuurgroep ziet er op toe dat de uitvoering gebeurt volgens de kaders die zijn gesteld in het gemeentelijk beleid. En of de uitvoering voldoende bijdraagt aan de doelen en effecten die we willen bereiken. Uiteraard werkt de stuurgroep in opdracht van het college. Het college wordt actief geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering door in elk geval een terugkoppeling halverwege het seizoen en een verantwoording na elk volledig seizoen waar de gemeenteraad ook in meegenomen wordt. Het college kan bijsturen via onder andere de afspraken die zijn belegd in de subsidie afspraken met de deelnemende organisaties waar structureel afstemming over is. De rechtstreekse sturing van het team GIMD gebeurt via de stuurgroep GIMD en als dat nodig is, kan bestuurlijk opgeschaald worden.

4.2 Werkwijze team GIMD

4.2.1 Vraag- en opgabegericht

Het beleid in deze nota ligt ten grondslag aan het werk dat het team GIMD doet. Dat betekent dat het team GIMD blijft aansluiten bij waar in de Midden-Drentse samenleving behoefte aan is, bij plannen en initiatieven die er al zijn en wordt vooral de verbinding gezocht. Het team werkt vraaggericht en zoekt hierbij naar passend lokaal, regionaal of landelijk aanbod.

In kernwoorden gaat het over:

- Ontmoeten
- Versterken
- Verbinden

Omdat het team vraaggericht werkt, wordt het gesprek gevoerd over wat er nodig is om een gezond en gelukkig leven te kunnen leiden en mee te kunnen doen. Dat gesprek wordt per dorp/ wijk/ kern gevoerd zoals in de vorige paragraaf staat beschreven.

Met wie het gesprek wordt gevoerd is afhankelijk van de vraag die van onderop ontstaat, maar wordt ook mede ingegeven door de opgaven waar we als gemeente voor staan. De opgave waar we voor staan gaat over de volgende thema's.

1. Middelengebruik (alcohol, roken en drugs)
2. Mentale gezondheid (waaronder eenzaamheid)
3. Bewegen
4. Gezond gewicht
5. Gezonde leefomgeving (waaronder de programma's "Gezonde scholen", "Gezonde supers", maar ook "gezonde sportkantine" vallen)

Deze thema's komen voort uit landelijke, provinciale en lokale data en worden herkend in de samenleving zoals blijkt uit het feit dat al deze thema's terugkomen in het sport- en gezondheidsakkoord. Twee thema's, gezond gewicht en bewegen, krijgen extra aandacht en worden hieronder nader toegelicht.

4.2.2 Thema Gezond gewicht

Landelijk, maar ook provinciaal vanuit de uitvoering van het IZA en regionaal vanuit het GALA, komt "gezond gewicht" terug als belangrijk thema. Daarnaast laten de cijfers zien dat het de verkeerde kant op gaat. Het percentage inwoners met overgewicht en obesitas blijft stijgen. De gemeente heeft de opdracht om interventies te stimuleren die bijdragen aan een gezonde omgeving zoals we dat bijvoorbeeld al jaren vanuit de JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) aanpak doen. Er wordt in elk geval meer ingezet op het concept "Gezonde scholen" en "Gezonde supers".

Verder blijven we inzetten op een goede samenwerking rondom de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI). Er zijn inmiddels twee teams actief (in Westerbork en Beilen) die de GLI uitvoeren. Dit is een interventie waar, met verwijzing door een huisarts, gebruik van gemaakt kan worden. De begeleiding door een fysiotherapeut en/ of leefstijlcoach wordt vergoed vanuit de basis zorgverzekering. De eventuele kosten van blijven bewegen en sporten komen voor rekening van de inwoner. Vanuit de GLI krijgen deelnemers advies en begeleiding bij gezonde voeding, het aanleren van gezonde eetgewoontes en over gezond bewegen. De samenwerking tussen GLI teams en het lokale veld waaronder team GIMD is erg belangrijk om bijvoorbeeld lokaal beweegaanbod te creëren dat aansluit bij waar de deelnemers behoefte aan hebben omdat het reguliere sportaanbod niet altijd passend is. Vanuit team GIMD wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht met andere initiatieven die er in en vanuit de gemeente en regio Drenthe zijn.

Verder blijven we inzetten op een goede samenwerking tussen alle partijen in de keten voor zowel de jeugd als volwassenen en maken we gebruik van wat er regionaal en landelijk aan ondersteuning op dit thema wordt geboden.

4.2.3 Thema bewegen

Uit het landelijk Sportakkoord II, het IZA en GALA blijkt dat iedereen dagelijks zou moeten bewegen. Bewegen, waaronder sport, is van grote maatschappelijke waarde. Het draagt bij aan de fysieke en mentale gezondheid, creëert saamhorigheid en biedt veel kansen. In Midden-Drenthe zetten we sporten en bewegen in als middel om gezondheid in de brede zin te bevorderen. Bewegen levert een belangrijke bijdrage aan inwoners als individu maar helpt ook bij het tegengaan van bijvoorbeeld eenzaamheid en kansenongelijkheid. Wij blijven inzetten op beweging voor iedereen.

4.2.4 Netwerk

Het team geeft gezamenlijk met een groot netwerk van professionals, organisaties, verenigingen en inwoners, uitvoering aan het beleid en werkt volgens een uitvoeringsplan dat jaarlijks wordt opgesteld. Het bestaande netwerk is daarbij van belang want daar vindt het gesprek plaats, ontstaan ideeën, worden wensen opgehaald en kan ingespeeld worden op de vraag die er ligt. Het team ondersteunt bij het concreet maken van die wensen en ideeën en legt verbindingen met als doel om zoveel mogelijk inwoners te stimuleren om er een gezonde leefstijl op na te houden. Het team reageert op vragen, is pro actief en altijd op zoek naar uitbreiding van het netwerk.

Er zijn diverse netwerken die zich bezighouden met preventie. Het is van belang dat het team GIMD verbonden is aan deze netwerken.

Uitbreiden netwerk

De komende beleidsperiode zal het team GIMD inzetten op het uitbreiden van het netwerk. Het is belangrijk dat het team GIMD, dat voornamelijk werkt aan de voorkant om gezondheidsproblemen te voorkomen, contacten heeft met het zorg- en sociaal domein waardoor men elkaar goed weet te vinden. Zo moeten team GIMD en de wijk- en jeugdteams, de toegangsteams Wmo en team Werk en Inkomen elkaar nog beter weten te vinden om elkaar te versterken en aan te vullen.

Verder is de gemeente aangesloten bij het actieprogramma Een tegen eenzaamheid van waaruit een lokaal coalitieakkoord is opgesteld en ondertekent. Nog steeds haken hier partijen bij aan. Daarom is het belangrijk dat er een goede verbinding ligt, tussen team GIMD en de werkgroep Een tegen eenzaamheid. Verder is er het JGO (Jeugdgroepen Overleg) waarin onder andere lokale partijen zoals de wijkagent, VNN, Welzijnswerk Midden-Drenthe en de middelbare school in Midden-Drenthe vertegenwoordigd zijn. Het JGO werkt voornamelijk signaalgestuurd. Als er dus signalen zijn rondom bijvoorbeeld het gebruik van middelen dan vindt er binnen het JGO afstemming plaats en worden gezamenlijk afspraken rondom de aanpak gemaakt. In ditzelfde overleg worden ook preventieve activiteiten afgestemd bijvoorbeeld rondom voorlichting op de middelbare school over bijvoorbeeld geld, middelen etc.

Tot slot liggen er kansen op het gebied van kunst en cultuur en het bijbehorende netwerk.

Cultuurparticipatie is, net als sport en bewegen, belangrijk voor de gezondheid en het welbevinden van de inwoner. Het draagt bij aan het emotionele welzijn, verminderen van stress, zingeving en ontwikkeling van cognitieve vaardigheden.

4.2.5 Domeinoverstijgende samenwerking

We kiezen een brede benadering en daarvoor is afstemming, verbinding en domein overstijgende samenwerking nodig. Zoals eerder aangegeven hebben mensen met gezondheidsachterstanden vaak ook achterstanden op andere leefgebieden. Om de gezondheidsachterstanden aan te kunnen pakken zijn er daarom ook inspanningen nodig vanuit onder andere het Armoedebelief, Wmo, Onderwijs, Jeugd, Sport en Ruimtelijke ordening en vanuit het preventie- en handhavingsplan Alcohol 2024-2027. Zowel beleidsmatig als praktisch. Het team GIMD zoekt actief het contact hierover en werkt vanuit verschillende rollen. Waaronder die van adviseur, aanjager, ondersteuner, verwijzer, maar draagt ook bij in de uitvoering als dat nodig is om een initiatief van de grond te krijgen. Het is uiteindelijk de bedoeling dat de ondersteuning van het team GIMD niet of minimaal meer nodig is en dat initiatieven en projecten zelfstandig draaien en geborgd worden.

Deze vraaggerichte werkwijze maakt dat we het beleid niet tot in detail vastleggen. Dan blijft er genoeg ruimte over om mee te kunnen bewegen met ontwikkelingen en behoeften in de gemeente. De afgelopen jaren hebben laten zien dat enige flexibiliteit noodzakelijk is. Bijvoorbeeld tijdens en na de coronapandemie maar ook de energiecrisis, de inflatie, gevolgen van klimaatverandering etc. zijn van invloed op de ervaren gezondheid. Als het nodig is, zijn we sturend in de uitvoering van het beleid, maar niet dwingend omdat we niet af willen doen aan ieders eigen verantwoordelijkheid en ruimte om keuzes te maken.

4.2.6 Werkbudget team GIMD

Het team “Gezond in Midden-Drenthe” beschikt over budget om bijvoorbeeld kleine activiteiten gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl, waaronder bewegen, op een laagdrempelige manier mogelijk te maken. Maar ook om uitgaven ten behoeve van het teamontwikkeling te kunnen doen.

4.3 Het sport- en gezondheidsakkoord Midden-Drenthe

Het sport- en gezondheidsakkoord Midden-Drenthe is nauw verweven met de uitvoering van team GIMD en met het jaarlijkse uitvoeringsplan dat zij maken. Gezamenlijk met alle ambassadeurs heeft het team de volgende 4 ambities geformuleerd.

1. Vitaal ouder worden en iedereen doet mee. Iedereen hoort erbij en kan ook meedoen;
2. Gezonde leefstijl. Overal is toegang tot gezond eten en drinken en middelengebruik wordt ontmoedigd. Gezondheidsachterstanden worden verkleind;
3. Gezonde en vitale verenigingen. Alle verenigingen hebben de basis op orde en handelen toekomstgericht;
4. Van jongs af aan in beweging. Kinderen zijn van jongs af aan motorisch vaardig.

De ambities uit het sport- en gezondheidsakkoord sluiten naadloos aan bij de maatschappelijke effecten die we willen bereiken op de langere termijn en aan de beleidsdoelstellingen die we voor de wat kortere termijn hebben geformuleerd.

4.3.1 Ambassadeurs Sport- en gezondheidsakkoord

Het team werkt samen met de betrokken ambassadeurs aan het realiseren van de genoemde ambities. De kleine 100 inwoners die het akkoord hebben ondertekend en daarmee ambassadeur zijn geworden, dragen bij aan een vitaal en verenigde gemeenschap. Het sport- en gezondheidsakkoord is er voor iedereen die wat wil betekenen op het gebied van gezondheid en bewegen en de ambassadeurs dragen onder andere het belang hiervan uit in Midden-Drenthe. De ambassadeurs en de rol die ze vervullen is van grote maatschappelijke waarde. Daar willen we

gebruik van blijven maken de komende beleidsperiode. Het team is altijd op zoek naar nieuwe ambassadeurs waarbij iedereen welkom is van jong tot oud en vanuit alle sectoren waaronder in elk geval sport, gezondheid en cultuur.

4.3.2 Uitvoeringsbudget sport- en gezondheidsakkoord

Inwoners en professionals uit de gemeente Midden-Drenthe kunnen een aanvraag doen voor het uitvoeringsbudget dat beschikbaar is voor de uitvoering van het sport- en gezondheidsakkoord. Deze aanvragen kunnen in elk geval worden ingediend tot en met 2026. Het team GIMD beoordeelt onder andere of de aanvragen binnen de ambities van het akkoord vallen en houdt rekening met spreiding van het budget over de dorpen en vier ambities.

4.3.3 Herijking

Op basis van landelijke regelgeving moest het lokale sportakkoord herijkt worden in 2023 om in aanmerking te kunnen blijven komen voor budget voor onder andere de inzet van een deel van de inzet in het team GIMD en uitvoeringsbudget. In Midden-Drenthe hebben we in 2022 het lokale Sportakkoord al verdiept en verbreed met ambities/ thema's op het gebied van gezondheid en preventie. Daarmee is het sporten en bewegen in Midden-Drenthe onlosmakelijk verbonden met een gezonde leefstijl in het Sport- en Gezondheidsakkoord Midden-Drenthe. Inmiddels is ook aan de overige (minder grote) voorwaarden voldaan en heeft de officiële herijking van het akkoord 2023-2026 plaatsgevonden.

4.4 Richtlijnen voor de uitvoering

In de onderstaande paragrafen leest u welke richtlijnen gelden voor de uitvoering van het beleid.

4.4.1 Gezondheidsachterstanden en wijkgerichte aanpak

Er is extra aandacht voor inwoners met gezondheidsachterstanden waaronder de mensen met een lage SES. Om deze doelgroepen goed te kunnen bereiken, is er extra aandacht voor inzet in de wijken waar mensen met de meeste gezondheidsachterstanden wonen. Dat zijn in elk geval de dorpen Beilen en Smilde. Inwoners worden betrokken bij het ophalen van behoefte aan wat nodig is zodat optimaal afgestemd kan worden op behoefte en motivatie en de juiste interventie op de juiste plek uitgevoerd kan worden.

4.4.2 Jong beginnen

Dat het van belang is om vroeg te beginnen met bewustwording van een gezonde leefstijl, is iedereen het mee eens. De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start. Het is belangrijk dat het kind al vroeg kennismaakt met gezond eten en drinken, maar ook het belang van spelen en ontmoeten. De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een goede voorspeller te zijn van problemen op latere leeftijd. De gemeente Midden-Drenthe is daarom aangesloten bij het actieprogramma "Kansrijke Start" om de handen ineen te slaan om de kinderen van vandaag en de volwassenen van morgen een betere kans te bieden. Maar ook de inzet vanuit het programma "Gezonde scholen", uit de vorige alinea, draagt bij aan een goede start. Net als het aanbod in winkels, sport- en schoolkantines, openbare gebouwen en wat je thuis eet en drinkt.

Verder is de inzet van geschoolde vakleerkrachten op alle basisscholen in de gemeente Midden-Drenthe een succes en voortgezet tot en met het schooljaar 2025-2026. Naast het geven van gymlessen, verzorgen de vakleerkrachten in afstemming met team GIMD, een naschools aanbod, sportdagen en dragen bij aan het opzetten van interventies die een gezonde leefstijl bevorderen.

Daar liggen ook de verbindingen met de uitvoering van het lokale uitvoeringsprogramma 2023-2025, *Ieder kind in hun kracht*”, *Ontdekken- Ervaren- Leren & Plezier*.

4.4.3 Goede voorbeeld

Goed voorbeeld, doet volgen. Op zoveel mogelijk plekken waar kinderen komen, geven we met elkaar het goede voorbeeld. We verbieden vooralsnog niets, maar we zetten wel in op het ontmoedigen van ongezond gedrag. We blijven in gesprek met sportverenigingen om er bijvoorbeeld voor te zorgen dat er niet meer wordt gerookt om en nabij de sportvelden en over een gezond(er) aanbod in de kantes. Rondom het gemeentehuis mag binnen een bepaalde afstand inmiddels niet meer gerookt worden net als rondom de gemeentelijke sportaccommodaties. Er zijn diverse speeltuinen die rookvrij zijn geworden en de komende jaren wordt volop verder ingezet op het rookvrij maken van openbare plekken.

De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door bijvoorbeeld ludieke acties te organiseren voor inwoners, maar ook voor eigen personeel. Voor de gemeente geldt, net als voor sportverenigingen, dat een gezond aanbod in de kantine en bij interne gelegenheden belangrijk is. De preventiemedewerker, die werkzaam is bij de gemeente, organiseert onder andere activiteiten op het gebied van gezondheid en vitaliteit en kan daarbij gebruik maken van de kennis, expertise en ondersteuning van het team GIMD.

4.4.4 Gezonde leefomgeving

De inrichting van de leefomgeving (openbare ruimte) is primair een taak van de gemeente. Een gezonde leefomgeving die uitnodigt om te bewegen en gezonde keuzes te maken, draagt bij aan gezondere inwoners. Om af te stemmen op waar behoefte aan is, moet de gemeente in gesprek zijn en blijven met inwoners die in die omgeving wonen. We vinden het van belang dat inwoners en partijen zo vroeg mogelijk worden meegenomen in de planvorming. Dit is ook opgenomen in de omgevingsvisie Midden-Drenthe waar een van de kernambities is dat we streven naar een gezonde leefomgeving door het bevorderen en faciliteren van veiligheid, bewegen en ontmoeting. Daarin is onder andere vastgelegd dat gezondheid meegenomen wordt bij het maken van ruimtelijke beslissingen. Hoe dit concreet een plek krijgt in de ruimtelijke afwegingen die de gemeente maakt, wordt onder andere meegenomen bij de implementatie van de Omgevingswet en uitvoering van de omgevingsvisie. Een ander voorbeeld van een verbinding tussen gezondheid en leefomgeving, is het beleidsplan Openbare Speelruimte, Spelen, Bewegen en Ontmoeten in Midden-Drenthe 2022-2031. In dat plan wordt de verbinding gelegd tussen het belang van bewegen en een goed ingerichte openbare buitenruimte die uitnodigt tot bewegen. Maar ook door het belang van rookvrij opgroeien te benadrukken en het rookvrij maken van speel- en beweegplekken te stimuleren.

4.4.5 Voorlichting

Een op de drie Nederlanders heeft beperkte gezondheidsvaardigheden. Vaak zijn dit ook de mensen met gezondheidsachterstanden. Dit betekent dat ongeveer 1/3 van alle mensen moeite heeft met het begrijpen en toepassen van informatie over gezondheid. Deze mensen hebben gemiddeld genomen een slechtere gezondheid, minder goede ervaringen met de zorg en maken meer kosten. We investeren in het versterken van kennis van een gezonde leefstijl. We maken hierbij optimaal gebruik van de mogelijkheden om meer bewustwording van de voordelen van de gezonde leefstijl te creëren en om dit te promoten. Dit doen we onder andere door het geven van voorlichting, door leesbare en begrijpbare informatie te geven en door de kracht van herhaling te gebruiken. Voorlichting over een gezonde leefstijl draagt bij aan bewustwording. En dat is nodig om andere bewustere (leefstijl) keuzes te kunnen maken. Deze voorlichting moet aansluiten bij waar behoefte

aan is in de verschillende dorpen. We hebben het dan over voorlichting die gegeven kan worden vanuit het team GIMD, maar ook over voorlichting die gegeven kan worden door organisaties met specifieke expertise zoals de GGD Drenthe of Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN).

4.4.6 Kracht van herhaling

Het veranderen van gewoontes in leefstijl is een proces van lange adem. De boodschap over gezonde keuzes en de voordelen daarvan, moet dus ook vaak herhaald worden om te beklijven. Dit doen we door met regelmaat leefstijl onder de aandacht van de inwoners te brengen. Dit kan door publicaties in de krant, door het organiseren van activiteiten, door aan te sluiten bij bestaande activiteiten, door het organiseren van netwerkbijeenkomsten voor professionals etc. De vorm is afhankelijk van wat zich voordoet en waar vraag naar is. Daar waar mogelijk sluiten we aan bij Landelijke en provinciale campagnes die gericht zijn op gezondheidsbevordering van inwoners (bijvoorbeeld IkPas en Stoptober).

4.5 Sportverenigingen

Sportverenigingen zorgen voor verbinding in de dorpen. Kinderen kunnen in hun eigen omgeving bewegen en andere kinderen leren kennen. Om toekomstbestendig te zijn, moeten verenigingen “gezond” zijn zodat er (nog meer ruimte) ontstaat om maatschappelijke meerwaarde te kunnen hebben.

4.5.1 Basis op orde

Het is daarom belangrijk dat sportverenigingen klaar zijn voor de toekomst en dat de *basis op orde* is. Dat betekent onder andere dat er voldoende vrijwilligers moeten zijn voor het bestuur en het technisch kader, maar ook voor de vele andere werkzaamheden die gedaan moeten worden. Soms is er scholing nodig maar ook het beleid van de vereniging moet bijvoorbeeld in orde zijn. Met uitzondering van financiering van het technische kader, wil de gemeente blijven ondersteunen waar mogelijk. Deze ondersteuning organiseren we door inzet vanuit het team GIMD maar ook door financiële mogelijkheden te bieden (zie paragraaf 4.2 en 4.3 werkbudget/ budget sport- en gezondheidsakkoord en paragraaf 5.2 subsidiemogelijkheden).

4.5.2 Veiligheid

Een van ambities uit het landelijk beleid is dat sociaal veilige sport vanzelfsprekend moet zijn. We werken daarom toe naar een inclusieve, positieve en veilige sportcultuur met bijzondere aandacht voor minderjaren en kwetsbare groepen zoals bijvoorbeeld statushouders. Dat doen we door sportaanbieders te stimuleren met de basiseisen sociale veiligheid te werken (bijv. regeling gratis VOG, vertrouwenscontactpersoon). Het team GIMD wijst aanbieders op de mogelijkheden die er zijn en helpt waar nodig.

Ten aanzien van veiligheid van met name de jonge sporters hebben sportaanbieders ook een signaalfunctie als het gaat om het voorkomen en stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Drenthe breed staan we gezamenlijk aan de lat om ervoor te zorgen dat kinderen veilig kunnen opgroeien. In Drenthe werken we aan de ambitie om huiselijk geweld en kindermishandeling volledig te stoppen. En hoe we dat willen doen, is vastgelegd in de Drentse visie: De volgende stap, Drentse aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling Regiovisie en actieplan Geweld hoort nergens thuis 2020-2024. We gaan inzetten op bewustwording van de signaalfunctie van in elk geval de sportaanbieders en zorgen dat ze vooral weten waar ze terecht kunnen met signalen en ondersteuning daarbij. Het team GIMD kan bijvoorbeeld doorverwijzen naar

Veilig Thuis Drenthe, de kennis-en expertise organisatie op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Of een training of informatieavond (helpen) beleggen over het onderwerp.

4.6 Meer bewegen voor ouderen (MBVO)

Welzijnswerk Midden-Drenthe heeft van oudsher een aantal activiteiten onder haar hoede die gericht zijn op beweging voor ouderen. Er zijn zo'n 330 ouderen die sporten en bewegen via het project MBVO. Het gaat om gymnastiek voor senioren, een sportgroep voor 55+ heren, zitgymnastiek, volksdansen, Tai Chi, yoga en zwemmen en aquajoggen. Voor niet elke inwoner is sporten en bewegen via een regulier aanbod passend en kan deelname via het project MBVO toch zorgen voor een laagdrempelige manier van bewegen en ontmoeten.

Op dit moment is de uitvoering van MBVO en met name de rol van Welzijnswerk daarin, onderwerp van gesprek tussen Welzijnswerk en de gemeente Midden-Drenthe. Er wordt in het najaar van 2023 onderzocht wat passend aanbod is voor deze 330 ouderen, waarom zij sporten via MBVO en of het mogelijk is om het aanbod elders te beleggen. Voor de gemeente is het van belang dat deze inwoners gebruik kunnen blijven maken van een passend aanbod om te bewegen.

4.7 VN-verdrag Handicap

De gemeente houdt bij het tot stand komen en in de uitvoering van beleid rekening met de uitgangspunten van het VN-Verdrag Handicap. Bijvoorbeeld door bij toekomstige nieuwbouw van sportparken, waar de gemeente bij betrokken is, altijd te toetsen of de voorziening volledig toegankelijk is. Ook is er lokaal waar mogelijk, maar in elk geval regionaal in Drenthe, aandacht voor aangepast sporten.

4.8 Publieke gezondheidszorg

De GGD Drenthe voert een aantal wettelijke taken uit voor de Drentse gemeenten. De afspraken zijn vastgelegd in een Gemeenschappelijke Regeling. De GGD werkt aan gezondheid voor de Drenten. De publieke gezondheidszorg is te karakteriseren als zorg die collectief door de overheid wordt georganiseerd. Deze zorg wordt deels actief en deels ongevraagd aangeboden aan mensen. Er ligt een sterk accent op preventie. Namens de gemeenten van Drenthe levert GGD Drenthe een bijdrage aan het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid. Daarbij is het streven naar zoveel mogelijk gezondheidswinst voor de Drentse inwoners. De GGD werkt aan de hand van de volgende de volgende programma's:

1. Gezondheid en leven. Hieronder vallen de onderdelen gericht op beleidsadviesing gericht op gezondheidsbevordering, bescherming en preventie.
2. Samen veilig. Hieronder vallen de onderdelen gericht op sociale veiligheid waaronder Veilig Thuis Drenthe.
3. Publieke zorg en dienstverlening. En hieronder vallen de "productie-onderdelen" waar bijvoorbeeld de Jeugdgezondheidszorg (JGZ), Technische hygiënezorg (o.a. inspecties Kinderopvang) en het Rijksvaccinatieprogramma, onderdeel van uitmaken.

Er zijn veel ontwikkelingen in het maatschappelijk en fysieke domein waaraan GGD Drenthe haar bijdrage levert. GGD Drenthe is voor de gemeenten in Drenthe een belangrijke kennispartner en adviseur als het gaat over het versterken en bevorderen van de publieke gezondheid. Zij hanteren daarbij de strategie "health for all policies/ integraal gezondheidsbeleid" wat platgeslagen betekent dat de belangrijkste sectoren binnen en buiten het volksgezondheidsdomein samenwerken aan het aspect gezondheid. Het werk van de GGD als uitvoeringsdienst van de Drentse gemeenten, is aanvullend op dat wat er lokaal wordt gedaan op het gebied van gezondheid en leefstijl.

4.9 Hartveilig Drenthe

In 2019 hebben de Drentse gemeenten gezamenlijk de ambitie uitgesproken toe te werken naar een dekkend netwerk van AED's en burgerhulpverleners en te komen tot een Hartveilig Drenthe. Op uitvoerend niveau zijn er afspraken gemaakt tot en met 2027. Dit houdt onder andere in dat we een bijdrage beschikbaar stellen voor uitvoerende partijen waaronder HartslagNu en de Stichting Hartveilig Drenthe. Verder doen we mee aan provinciale publiekscampagnes om hartveiligheid onder de aandacht te blijven brengen om zo een dekkend netwerk van AED's te realiseren en voldoende burgerhulpverleners te krijgen en behouden.

Project klapkassies

In Midden-Drenthe wordt door het Dorpenoverleg Midden-Drenthe al sinds 2015 uitvoering gegeven aan het project klapkassies. Onder het project vallen de AED's die zijn aangemeld bij HartslagNu vanuit de dorpen die vallen onder het Dorpenoverleg. Per AED is jaarlijks een bedrag beschikbaar dat via de plaatselijke verenigingen ingezet wordt voor onder andere onderhoud en vervanging van de AED's. Het Dorpenoverleg zorgt voor de coördinatie van het project. In de nieuwe beleidsperiode worden de afspraken rondom het project klapkassies herijkt en aangepast waar dat nodig en wenselijk is.

Hoofdstuk 5. Subsidies en inkomensondersteunende maatregelen

In dit hoofdstuk leest u welke financiële mogelijkheden er zijn voor individuele inwoners om bijvoorbeeld te kunnen sporten of naar een voorstelling te gaan. Verder staan de subsidiemogelijkheden benoemd waarvan gebruik gemaakt kan worden om bijvoorbeeld de sportverenigingen te ondersteunen, maar ook om initiatieven te subsidiëren die bijdragen aan de effecten en doelstellingen uit deze beleidsnota.

5.1 Individuele ondersteuning

5.1.1 Armoedebeleid

In Midden-Drenthe hebben we vanuit het armoedebeleid de uitkering voor activiteiten. Dit kan gebruikt worden voor sport, cultuur en educatie.

Voor kinderen in armoede is er aanvullend het Kindpakket dat ten aanzien van sporten en bewegen bestaat uit:

- Gratis zwemles “Bartje leert zwemmen”
- Door middel van een pilot is het sinds begin 2023 mogelijk voor inwoners om gebruik te maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur ter vervanging van de sportbon.

5.2 Subsidiemogelijkheden

5.2.1 Activiteitenbudget bewegen en leefstijl

Vanuit de vorige beleidsperiode is een breed activiteitenbudget ontstaan vanuit de wens om activiteiten en projecten te kunnen ondersteunen die een gezonde leefstijl stimuleren en die bijdragen aan de “basis op orde” van sportverenigingen. Het team GIMD kan inwoners begeleiden en ondersteunen bij het doen van een aanvraag voor een bijdrage waar het college vervolgens over besluit.

De afgelopen jaren is het activiteitenbudget veel gebruikt en biedt de mogelijkheid om lokale side events te organiseren als er grote sportieve evenementen in onze gemeente worden gehouden. Verder kunnen er grotere projecten van gerealiseerd worden. De afgelopen jaren is het budget bijvoorbeeld ingezet om lokale projecten zoals Gezond Natuur Wandelen in 2023 of het project Fitter Brein in 2022 en fitness in Nieuw Balinge in 2021, mogelijk te maken.

5.2.2 Sportstimuleringsubsidies en aandacht voor breedtesport

Naast de inkomensondersteunende mogelijkheden en het activiteitenbudget bewegen en leefstijl, zijn er nog vier subsidiemogelijkheden. Dit zijn:

- Activiteiten sportieve recreatie. Dit is een bijdrage aan (sport) evenementen.
- Schoolsportdagen. Een bijdrage aan de basisscholen voor sportdagen.
- Subsidie plaatselijke vereniging. Plaatselijke sportverenigingen ontvangen een bijdrage per jeugdlid.
- Sportstimulerende projecten (incidenteel). De jeugdprojecten moeten uitnodigend en informatief zijn en aanzetten tot bewegen.

Naast deze vier subsidiemogelijkheden, is er in de begroting een bedrag opgenomen om de breedtesport aandacht te geven. Totdat de coronapandemie er was, is dit vormgegeven in de vorm van een Midden-Drents Sport Gala, waarvan het laatste jaar (2020) in de vorm van een sportpodium. Naast aandacht voor de breedtesport is het GALA en sportpodium gebruikt om Midden-Drentse

sporters, die genomineerd zijn voor het Drentse Sportgala, in het zonnetje te zetten. De laatste twee jaren is voor andere varianten gekozen vanwege de pandemie.

In de komende beleidsperiode wordt onderzocht of deze vijf subsidies nog bestaansrecht hebben en wat eventueel een andere invulling kan zijn. Daarover wordt een advies geschreven waarover het college een besluit neemt en de gemeenteraad wordt geïnformeerd.

Hoofdstuk 6. Monitoring

Het beleid in deze nota is erop gericht om gezondheidswinst te behalen met een preventieve aanpak. Zodat we optimaal bijdragen aan onze ambitie en belangrijkste doelstelling namelijk dat iedereen in Midden-Drenthe zich gezond voelt en gelukkig is!

In dit hoofdstuk leest u op welke wijze we in Midden-Drenthe de monitoring van de gezondheidssituatie van de inwoners in Midden-Drenthe hebben georganiseerd. Eerst leest u op welke wijze de langjarige effecten worden gemeten met daarbij de indicatoren die we daarvoor gebruiken. Vervolgens nemen we u mee in de manier waarop we resultaten meten op de wat kortere (jaarlijkse) termijn.

6.1 Gezondheidsmonitoren GGD en JGZ-screening

De gezondheidsmonitoren en de JGZ- screening van de GGD Drenthe en Sportmonitor gebruiken we om te meten hoe het gaat met de inwoners in Midden-Drenthe.

De GGD onderzoekt in een vaste cyclus de gezondheid en leefgewoonten van onze inwoners en kan op basis van de uitkomsten inzicht geven in trends. Deze onderzoeken vinden in de regel elke vier jaar plaats en worden uitgezet onder volwassenen, ouderen en jeugd (jongeren in klas 2 en 4).

Vanwege de coronapandemie is ervoor gekozen om eenmalig na 2 jaar gezondheidsonderzoeken te doen binnen de doelgroepen jeugd 12-18, volwassenen en ouderen. Deze resultaten zijn voor jongeren in mei 2022 en voor volwassenen in juni 2023 gepubliceerd. In de bijlage ziet u de cijfers van de laatste gezondheidsmonitoren van de GGD Drenthe en hoe de percentages zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld. In paragraaf 1.2 zijn de meest opvallende conclusies benoemd.

6.2 Sportmonitor

Het Trendbureau Drenthe maakt elke 4 jaar een sportmonitor voor Drenthe. Voor een deel wordt gebruik gemaakt van de cijfers van de GGD Drenthe maar ook zijn cijfers rondom beweging toegevoegd zoals wekelijks sporten en of inwoners voldoen aan de beweegrichtlijnen.

6.3 Langjarige effecten en indicatoren

De beoogde effecten die we met dit beleid willen bereiken, zijn voor een deel gelijk aan de indicatoren die we benoemen. We kunnen bijvoorbeeld meten of het aantal inwoners met overgewicht al dan niet afneemt. We meten daarentegen niet specifiek of je in Midden-Drenthe een leven lang kunt bewegen. We meten wel of iemand regelmatig beweegt en dat geeft ons informatie over het effect dat we willen bereiken.

De indicatoren uit het beleid bewegen en leefstijl 2019-2023 gaan over:

1. Beoordelen van de eigen gezondheid
2. Overgewicht en obesitas
3. Roken
4. Eenzaamheid (in relatie tot de mentale gezondheid)
5. Alcohol- en drugsgebruik

6.3.1 Indicatoren beleidsperiode 2023-2026

We voegen een aantal indicatoren toe op grond van de ervaringen van de afgelopen beleidsperiode (lichtgrijs) en breiden de doelgroep uit. Het tweetal nieuwe indicatoren gaat over:

6. Bewegen (voor de volwassenen en ouderen)
7. Stress (in relatie tot de mentale gezondheid van de jeugd)

Bij alle indicatoren staan de doelstellingen voor de hele beleidsperiode 2023-2027 benoemd.

Jeugd 0-18

Ervaren gezondheid: 88% van de jongeren (12-18 jaar) ervaart de eigen gezondheid als goed tot heel goed.

Overgewicht: Het percentage kinderen met overgewicht in groep 2, groep 7 en klas 2 van de middelbare school neemt af met 3%.

Obesitas: Het percentage kinderen met obesitas neemt af met 1%.

Roken: Het percentage jongeren dat nog nooit heeft gerookt neemt toe met 5%.

Alcoholgebruik: Het percentage jongeren dat nog nooit alcohol heeft gedronken neemt toe met 10%*.

Sporten**: Het percentage jongeren dat wekelijks sport neemt toe met 5%.

Stress: Het percentage jongeren dat zich (vaak) gestrest voelt neemt af met 5%.

Volwassen 18-65 jaar

Ervaren gezondheid: 87% van de volwassenen ervaart de eigen gezondheid als goed tot heel goed.

Overgewicht: Het percentage volwassenen met overgewicht neemt af met 10%.

Obesitas: Het percentage volwassenen met obesitas neemt af met 2%.

Roken: Het percentage volwassenen dat rookt neemt af met 5%.

Alcoholgebruik*: Het percentage volwassenen dat (zeer) excessief alcohol drinkt neemt af met 4%.

Eenzaamheid: Het percentage volwassenen dat geen indicatie voor eenzaamheid heeft, neemt toe met 10%.

Beweging: Het percentage volwassenen dat tenminste 5 dagen per week minstens 30 minuten beweegt neemt toe met 5%.

*Deze indicator is afgeleid van het preventie- en handhavingsplan Alcohol.

**Deze indicator is aangepast. Bij de monitor jeugd 2013 werd gemeten welk percentage lid was van een sportvereniging. De nieuwe indicator komt het dichtst in de buurt bij die van vorige beleidsperiode.

Ouderen (65+)

Ervaren gezondheid: 69% van de ouderen ervaart de eigen gezondheid als goed tot heel goed.

Overgewicht: Het percentage ouderen met overgewicht neemt af met 5%.

Obesitas: Het percentage ouderen met obesitas neemt af met 2%.

Roken: Het percentage ouderen dat rookt neemt af met 2%.

Alcoholgebruik: Het percentage ouderen dat (zeer) excessief alcohol drinkt neemt af met 1%.

Eenzaamheid: Het percentage ouderen dat geen indicatie voor eenzaamheid heeft, neemt toe met 5%.

Beweging: Het percentage ouderen dat tenminste 5 dagen per week minstens 30 minuten beweegt neemt toe met 5%.

6.4 Jaarlijkse doelstellingen

We meten de effecten op de langere termijn op de wijze die in de vorige paragrafen is beschreven. Het is bewerkelijk, kostbaar en niet wenselijk om jaarlijks te meten of de beoogde maatschappelijke effecten worden bereikt. Het team werkt aan de ambitie en beoogde effecten van dit beleid door te werken aan de doelstellingen zoals verwoord in paragraaf 3.3.

Alle werkzaamheden inclusief de werkwijze van het team GIMD laten zich vatten onder de doelstellingen die enerzijds concreet te maken zijn door aantallen bij te houden en anderzijds door te spiegelen en evalueren naar aanleiding van activiteiten en ervaringen en deze te delen ter inspiratie.

6.4.1 Kwantitatief

De bovengenoemde doelstellingen laten zich deels meten door inspanningen bij te houden die bijdragen aan het doel. Bijvoorbeeld hoe vaak de zichtbaarheid van een rookvrije omgeving is vergroot (hoeveel rookvrije borden zijn er geplaatst en waar). Ook kun je bijvoorbeeld meten hoeveel keren er voorlichting is gegeven en hoeveel deelnemers er waren. Het gaat onder andere om aantallen en bereik. In de jaarlijkse verantwoording aan het college wordt inzichtelijk gemaakt wat de resultaten kwantitatief zijn geweest (zie ook paragraaf 4.1).

6.4.2 Kwalitatief

Net zo belangrijk als cijfers en metingen, zijn de ervaringen van de inwoners in Midden-Drenthe. Hoe is de samenwerking ervaren? Wat ging er goed en wat kan er nog beter? Wat heeft het als persoon opgeleverd? Hoe ervaren ze wat er op dit moment beschikbaar is in onze gemeente en wat is er eventueel nog meer nodig? Hoe kunnen we inwoners en organisaties inspireren met mooie voorbeelden? Dit soort informatie halen we actief op en is verweven in de vraaggerichte werkwijze van het team GIMD. Deze kwalitatieve informatie gaat meer plekken krijgen in de jaarlijkse verantwoording van de werkzaamheden van het team GIMD.

6.5 (Bij)sturing op resultaten en verantwoording

Via de vierjaarlijkse monitoringsgegevens en jaarlijkse verantwoording van de werkzaamheden, volgen we kwalitatief en kwantitatief de ontwikkelingen van de gezondheidssituatie van de inwoners in Midden-Drenthe. Daar waar de gemeenteraad de kaders stelt voor de uitvoering van het beleid is voor de dagelijkse uitvoering en de sturing daarop, de stuurgroep GIMD aan zet (zie ook paragraaf 4.1). Daarnaast bieden de subsidieafspraken die jaarlijks worden gemaakt met de uitvoerende partijen, mogelijkheden tot sturing door het college.

Hoofdstuk 7. Financiën

In dit hoofdstuk staan de financiële gevolgen uitgewerkt die horen bij het beleid in deze nota.

7.1 Kosten voortzetten bestaand beleid (2019 – heden)

De middelen voor de uitvoering van het beleid in de onderliggende beleidsnota komen voor een groot deel uit een Brede SPUK Regeling (vanuit GALA, Sportakkoord hoofdlijnen II en Brede Regeling Combinatiefunctie). Om die middelen te kunnen (blijven) ontvangen, heeft de gemeente een Plan van Aanpak GALA moeten schrijven. Het plan van aanpak is inmiddels goedgekeurd waardoor de middelen voor het beleid uit deze nota voor een deel zeker zijn gesteld tot en met in elk geval 2026.

Hieronder staan de thema's benoemd waarvoor we het geoormerkte budget uit de SPUK regeling op dit moment inzetten en willen blijven inzetten. Alleen het budget voor de aanpak overgewicht en obesitas is nieuw en tijdelijk budget.

De thema's:

1. Lokaal Sportakkoord (structureel)
2. Brede Regeling combinatiefuncties (structureel)
3. Terugdringen gezondheidsachterstanden (structureel)
4. Aanpak overgewicht en obesitas (tijdelijk tot en met 2025)

In het schema hieronder, ziet u wat het kost om de huidige structuur en uitvoering in stand te houden en hoe de dekking is geregeld. De inzet van de coördinator van het team GIMD is georganiseerd via tijdelijke middelen en niet meegenomen in het schema.

Onderdeel	Uitgaven 2023-2026	Dekking	2023	saldo 2023	2024	Saldo 2024	2025	Saldo 2025	2026	Saldo 2026
Inzet bsc team GIMD	164.780	SPUK/ BCR	158.633	-6.147	158.630	-6.150	158.630	-6.150	153.246	-11.534
Werkbudget team GIMD	20.000		0	-20.000	0	-20.000	0	-20.000	0	-20.000
Activiteiten-budget	50.000	Structureel budget volksgezondheid inclusief activiteiten-budget	31.500	-18.500	31.500	-18.500	31.500	-18.500	31.500	-18.500
Uitvoeringsbudget sport- en gezondheidsakkoord	20.000	SPUK sport akkoord (structureel)	23.042	3.042	23.041	3.041	23.041	3.041	17.716	-2.284
in 2023 incidenteel uitvoeringsbudget voor preventie akkoord	20.000	2023 incidenteel preventie akkoord	20.000	0						
JOGG regisseur	42.500	SPUK overgewicht en obesitas	31.017	-11.483	31.018	-11.482	31.018	-11.482	0	-42.500
		SPUK/ terugdringen gezondheidsachterstanden (was GIDS)	35.449	35.449	35.488	35.488	34.447	34.447	35.432	35.432
Totaal	317.280		299.641		279.677		278.636		237.894	
T.I.v. Inc. Middelen	-113.272			-17.639		-17.603		-18.644		-59.386

Uit voorgaande jaren zijn incidentele middelen overgebleven voor de uitvoering van het beleid bewegen en leefstijl 2019-2023. Deze middelen worden nu ingezet om het tekort dat ontstaat tot en met 2026 te dekken (laatste rij schema).

Er is op dit moment een landelijke lobby gaande om ervoor te zorgen dat de tijdelijke middelen uit de SPUK regeling, waaronder het budget voor overgewicht en obesitas, om te zetten naar structureel budget.

7.2 Bijdrage Drenthe Samen Gezond in Beweging

De bijdrage voor het provinciale programma “Drenthe Samen Gezond in Beweging” wordt gedekt via incidenteel geld voor de periode dat het programma is vastgesteld namelijk 2021-2024.

7.3 Bijdrage Hartveilig Drenthe

In de huidige meerjarenbegroting is tot en met 2027 een jaarlijkse bijdrage van € 2.890,- opgenomen voor de uitvoering van het Drentse project “Hartveilig Drenthe”.

Voor het lokale project “klapkassies” is een jaarlijkse bijdrage van € 11.600,- opgenomen in de meerjarenbegroting.

7.4 Sportstimuleringsubsidies en subsidie aandacht voor breedtesport

In de onderstaande tabel staan de bedragen die jaarlijkse aan sportstimuleringsubsidies zijn opgenomen in de begroting en die toereikend zijn. Verder ziet u het bedrag dat is opgenomen voor aandacht voor de breedtesport. Inhoudelijk heeft u meer kunnen lezen in paragraaf 5.2.2.

Soort subsidie	Begroting 2023
Activiteiten sportieve recreatie	2.169
Schoolsportdagen	1.853
Subsidie plaatselijke verenigingen jeugdleden	43.645
Incidentele subsidie sportactiviteiten	3.050
Drents sportgala	6.400

Bijlage 1. Cijfers

Gericht op de jeugd

Percentage jongeren (12-18 jaar) uit de gemeente Midden-Drenthe dat de eigen gezondheid als goed tot heel goed beoordeelt

Gezondheidsmonitor 2008: 86%

Gezondheidsmonitor 2013: 87%

Gezondheidsmonitor 2019: 86%

Gezondheidsmonitor 2022: 83%

Percentage kinderen uit de gemeente Midden-Drenthe met overgewicht en obesitas groep 2, groep 7 en klas 2 uit de JGZ-screening

Schooljaar	Groep 2 % overgewicht	Groep 2 % obesitas	Groep 7 % overgewicht	Groep 7 % obesitas	Klas 2 % overgewicht	Klas 2 % obesitas
2011-2012	8,4%	4,4%	17,3%	3,7%	16,3%	3,7%
2012-2013	9,8%	3,7%	11,3%	2,3%	13,8%	3,2%
2013-2014	13,4%	1,6%	13,2%	4,3%	15,3%	2,3%
2014-2015	8,0%	1,8%	14,8%	1,6%	14,5%	3,5%
2015-2016	10,3%	2,1%	19,7%	3,8%	12,3%	2,7%
2016-2017	11,2%	3,0%	15,4%	2,0%	11,6%	3,6%
2017-2018	12,6%	1,7%	11,5%	2,1%	13,3%	2,1%
2018-2019	dec. 2019	dec. 2019	dec. 2019	dec. 2019	dec. 2019	dec. 2019

Percentage jongeren (12-18 jaar) uit de gemeente Midden-Drenthe dat nog nooit gerookt heeft

Gezondheidsmonitor 2008: 68%

Gezondheidsmonitor 2013: 65%

Gezondheidsmonitor 2019: 78%

Gezondheidsmonitor 2021: 86%

Percentage jongeren (12-18 jaar) uit de gemeente Midden-Drenthe dat nog nooit alcohol gedronken heeft

Gezondheidsmonitor 2008: 38%

Gezondheidsmonitor 2013: 43%

Gezondheidsmonitor 2019: 37%

Gezondheidsmonitor 2021: 40%

Percentage jongeren (12-18) dat wekelijks sport bij een club, vereniging of sportschool

Gezondheidsmonitor 2019: 76% (1^e keer dat deze vraag is opgenomen)

Gezondheidsmonitor 2021: 77%

Percentage jongeren (12-18) dat zich door een of meer factoren gestrest voelt

Gezondheidsmonitor 2019: 39% (1^e keer dat deze vraag is opgenomen)

Gezondheidsmonitor 2021: 36%

Gericht op volwassenen (18-65 jaar)

Percentage volwassenen uit de gemeente Midden-Drenthe dat de eigen gezondheid als goed tot heel goed beoordeelt

Gezondheidsmonitor 2013: 85%

Gezondheidsmonitor 2016: 86%

Gezondheidsmonitor 2020: 85%

Gezondheidsmonitor 2022: 75%

Percentage volwassenen uit de gemeente Midden-Drenthe met overgewicht of obesitas:

Gezondheidsmonitor 2013: 39% overgewicht + 12% obesitas

Gezondheidsmonitor 2016: 38% overgewicht + 14% obesitas

Gezondheidsmonitor 2020: 32% overgewicht + 15% obesitas

Gezondheidsmonitor 2022: 41% overgewicht + 16% obesitas

Percentage volwassenen uit de gemeente Midden-Drenthe dat rookt

Gezondheidsmonitor 2013: 17%

Gezondheidsmonitor 2016: 26%

Gezondheidsmonitor 2020: 18%

Gezondheidsmonitor 2022: 22%

Percentage volwassenen uit de gemeente Midden-Drenthe dat (zeer)excessief alcohol drinkt

Gezondheidsmonitor 2013: 8%

Gezondheidsmonitor 2016: 9%

Gezondheidsmonitor 2020: 11%

Gezondheidsmonitor 2022: 8%

Percentage volwassenen uit de gemeente Midden-Drenthe zonder indicatie voor eenzaamheid

Gezondheidsmonitor 2013: 64%

Gezondheidsmonitor 2016: 62%

Gezondheidsmonitor 2020: 64%

Gezondheidsmonitor 2022: 55%

Percentage volwassenen uit de gemeente Midden-Drenthe dat tenminste 5 dagen per week minstens 30 minuten beweegt

Gezondheidsmonitor 2020: 52% (1^e keer dat deze vraag is opgenomen)

Gezondheidsmonitor 2022: 50%

Gericht op ouderen (65+)

Percentage ouderen uit de gemeente Midden-Drenthe dat de gezondheid als goed tot heel goed beoordeelt

Gezondheidsmonitor 2012: 70%

Gezondheidsmonitor 2016: 64%

Gezondheidsmonitor 2020: 67%

Gezondheidsmonitor 2022: 63%

Percentage ouderen uit de gemeente Midden-Drenthe met overgewicht of obesitas

Gezondheidsmonitor 2012: overgewicht 49% + obesitas 16%

Gezondheidsmonitor 2016: overgewicht 44% + obesitas 20%

Gezondheidsmonitor 2020: overgewicht 44% + obesitas 17%

Gezondheidsmonitor 2022: overgewicht 46% + obesitas 17%

Percentage ouderen uit de gemeente Midden-Drenthe dat rookt

Gezondheidsmonitor 2012: 9%

Gezondheidsmonitor 2016: 10%

Gezondheidsmonitor 2020: 8%

Gezondheidsmonitor 2022: 8%

Percentage ouderen uit de gemeente Midden-Drenthe dat (zeer)excessief alcohol drinkt

Gezondheidsmonitor 2012: 4%

Gezondheidsmonitor 2016: 3%

Gezondheidsmonitor 2020: 4%

Gezondheidsmonitor 2022: 6%

Percentage ouderen uit de gemeente Midden-Drenthe zonder indicatie voor eenzaamheid

Gezondheidsmonitor 2012: 65%

Gezondheidsmonitor 2016: 58%

Gezondheidsmonitor 2020: 57%

Gezondheidsmonitor 2022: 57%

Percentage volwassenen dat tenminste 5 dagen per week minstens 30 minuten beweegt

Gezondheidsmonitor 2020: 50% (1^e keer dat deze vraag is opgenomen)

Gezondheidsmonitor 2022: 52%